

Lietuvos Respublikos Vyriausybės „Nutarime dėl Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimo 2013–2014 metų priemonių plano patvirtinimo“ (2013 m. vasario 6 d., nr. 121) daug dėmesio skirta mokslinėms konferencijoms. Tokių konferencijų buvo numatyta penketas. Tarptautinę mokslinę konferenciją „Kristijono Donelaičio epochos knygos kultūra daugiatautėje Prūsijos visuomenėje“ išipareigojo surengti Vilniaus universitetas ir Lietuvos mokslų akademija. Europos šalių lituanistams knygotyrininkams, filologams ir istorikams išsiųstame kvietime siūlyta teikti pranešimus Kristijono Donelaičio kūrybos vertimų tekstologinės analizės, „Metų“ vertimų į kitas kalbas, jų publikavimo istorijos temomis. Taip pat numatyti svarstyti tokie prioritetiniai klausimai kaip europietiškoji XVIII amžiaus knygos kultūros tradicija, Prūsijos mokslo ir knygų leidybos pasiekimai, Prūsijos tautų (vokiečių, lietuvių, lenkų) svarbiausieji XVIII a. raštijos veikalai, Prūsijos lietuvių XVII–XVIII a. žodynų leksikos atspindys Donelaičio kūryboje, Evangelikų liuteronų bažnyčios ir dvasininkijos vaidmuo Prūsijos tautų raštijos pažangai, Donelaitis ir amžininkai: paralelės (pavyzdžiui, latvių rašytojas, folkloristas, leksikografas, evangelikų liuteronų kunigas Gotthardas Friedrichas Stenderis (1714–1796), norvegų rašytojas, gamtos motyvų poemos autorius kunigas Petteris Dassas (1647–1707), Donelaičio laikų skaitančioji visuomenė, viešosios ir asmeninės bibliotekos, Donelaičio asmeninė biblioteka, Donelaičio gyvenimo metų kultūros paveldas šiandienos Karaliaučiaus, Olštyno ir Torunės mokslo ir atminties institucijose (archyvuose, bibliotekose ir muziejuose). Tokia tematika atitiko plataus masto mokslininkų interesus, todėl sulaukta vertingų pasiūlymų. Renginio organizatorių komitetui juos įvertinus ir atrinkus, į konferencijos programą buvo įtraukti 28 autorių iš devynių šalių pranešimai.

Konferencija vyko 2014 m. rugsėjo 25–26 dienomis Vilniuje. Jos sėkmę užtikrino laiku – prieš pusantrų metų – pradėta renginio organizacinio komiteto veikla, geras projekto finansavimas, darnus vykdytojų darbas. Siekiant užtikrinti informacijos sklaidą ir gauti finansinę paramą vokiečių mokslininkams dalyvauti konferencijoje, buvo bendradarbiaujama su Vilniaus universiteto ir Lietuvos mokslų akademijos vadovybe, Vokietijos ambasados darbuotojais. Projektas viešintas elektroninės ir tradicinės žiniasklaidos priemonėse, dalyvauta Donelaičio minėjimuose įvairiuose Lietuvos miestuose ir regionuose. Buvo išleista iliustruota konferencijos programa lietuvių ir anglų kalbomis, ji taip pat išversta į vokiečių kalbą ir elektronine forma remiant Vokietijos ambasadai išplatinta Vokietijos mokslo institucijose. Be to, buvo išleistas plakatas, vokas, kvietimai lietuvių ir anglų kalbomis, meniškai

apipavidalinti naudojant donelaitikos simboliką. Juos kuriant galvota apie tokių leidinių informacinę, kultūrinę, estetinę, kartu ir išliekamąją vertę. Tai padėjo sukurti konferencijos pripažinimą ir sąlygas įgyvendinti numatytas užduotis.

Atsiliepdami į kvietimą, konferencijos atidaryme dalyvavo Seimo Pirmininko pavaduotoja Irena Degutienė, Ministro Pirmininko padėjėjas Vilius Kavaliauskas, Vokietijos ambasadorės nuolatinis pavaduotojas Peteris Ziegleris, Rusijos ambasados Lietuvoje patarėjas Andrejus Gasiukas ir kiti aukšti asmenys. Svečiai, Lietuvos mokslų akademijos prezidentas prof. Valdemaras Razumas ir Vilniaus universiteto l. e. p. rektorius prof. Jūras Banys pabrėžė Donelaičio sukaktuvinių metų tarptautinę ir nacionalinę reikšmę, buvo perskaitytas Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko sveikinimas.

Be pranešėjų, konferencijoje dalyvavo daugiau kaip šimtas klausytojų iš įvairių mokslo ir kultūros institucijų, žiniasklaidos darbuotojų, Donelaičio kūrybos mėgėjų, pedagogų. Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto iniciatyva konferencijos pranešėjų kalbos ir diskusijos buvo filmuojamos, įrašas naudojamas mokytojų lituanistų reikmėms.

Pranešimų autoriai gerai įvertino konferenciją ir pageidavo, kad toks Donelaičiui skirtas mokslinis renginys taptų nuolatinis ir galėtų būti organizuojamas kas keleri metai. Neabejotina, kad Donelaitis ilgai nepraras reikšmingumo, tačiau bene didžiausia kliūtis spartiems moksliniams tyrimams – naujų šaltinių ieška ir analizė. Šiame procese gali dalyvauti tik specialų XVIII amžiaus Rytų Prūsijos vokiečių kalbos, rašto sistemos, Mažosios Lietuvos lietuvių autochtonų ir įvairiataučių kolonistų etninių ir religinių santykių gilaus pažinimo pasirengimą turintys tyrėjai ir mokslininkai, kurių dabar trūksta. Išėitis būtų kooperuotis su Vokietijos mokslininkais, taip pat nuosekliai rengti savo tyrėjus pasinaudojant vokiečių mokslo mokyklos galimybėmis. Ypač reikėtų prisiminti Nepriklausomos Lietuvos 1918–1940 metų mokslininkų tobulinimo užsienyje patirtį.

Šis „Knygotyros“ tomas – teminis straipsnių rinkinys. Jame spausdinami konferencijos pranešimų pagrindu autorių parengti išplėtoti moksliniai straipsniai donelaitikos tematika.

Domas KAUNAS

„Knygotyros“ redaktorių kolegijos pirmininkas